

«БЕКІТЕМІН»

ҚР ҒЖБМ «Ұлттық тестілеу орталығы» РМҚК директоры

Р. Т. Емелбаев

« 13 » 02 2023 ж.

**«Өзбек тілі мен әдебиеті» пәні бойынша
Педагогтердің білімін бағалауға арналған тест спецификациясы
(2023 жылдан бастап қолдану үшін)**

- 1. Мақсаты:** Бастауыш, негізгі орта және жалпы орта білімнің жалпы білім беретін оқу бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарында жұмыс істейтін педагог қызметкерлерді аттестаттау барысында Педагогтердің білімін бағалау тест тапсырмаларын әзірлеу мақсатында құрастырылған.
- 2. Міндеті:** Педагогтердің білім деңгейінің біліктілік талаптарға сәйкестігін анықтау.
- 3. Мазмұны:** «Өзбек тілі мен әдебиеті» пәні бойынша оқу бағдарламасына сәйкес оқу материалдары енгізілген.

№	Тақырып	№	Тақырыпша	Оқыту мақсаттары
01	Маданият: тил ва муомала	01	Салом мактаб. Нутқ маданияти Адабий тил ва матн. Матн турлари. Алифбо бўйлаб саёҳат, нутқ оҳанглари	Матндаги асосий мазмунни тушуниш, бош ахборотни аниқлаш, матннинг мазмунини сўзлаб бериш, матндаги асосий мазмунни тушуниш, мавзуни аниқлай олиш, ижтимоий-маиший, ижтимоий-маданий мавзуларга оид диалог, монологлар (шеърый матнлар, эълон, ахборотлар)да кўтарилган масалаларни тушунтириш
02	Оламнинг етти мўъжизаси	02	Миср пирамидалари, Семирамиданинг самовий боғларидир, Эфес шаҳридаги юнон маъбудаси, Куёш худоси – Гелиоснинг тасвири, Искандар маёғи, Тожмаҳал, Артемисия.	Сўз бирикмалари ва калит сўзларга таянган ҳолда матннинг асосий ғоясини аниқлаш, матн мазмунининг долзарблиги, сифати, қимматлилиги ва фойдалилигини баҳоловчи аниқ таърифловчи саволлар туза олиш, шахс номидан тасвирий матн, таърифий матнларнинг мазмунини (атрофлича тўлиқ, қисқача, танлаб олинган матнлар асосида) баён этиш
03	Муסיқа санъати ва ўзбек халқининг миллий чолғу асбоблари	03	Муסיқа санъати тарихи. Муסיқа санъатининг ёрқин юлдузлари. Ўзбек эстрадаси. Ўзбек миллий чолғу асбоблари. Халқ ардоғидаги санъаткор.	Тингланган матнларнинг бадиий хусусиятларини изоҳлаб, унга баҳо бериш ва таянч далиллар билан исботлаш, тингланган матннинг мазмунини тушуниш, берилган ахборот бўйича факт ва муалиф кўз қарашини фарқлай олиш, ижтимоий-маиший, ўқув- меҳнат мавзуларига оид диалог, монологлар, полилоглар (қўлланмалар, табрикномалар, ахборотлар, бадиий адабиётдан берилган парчалар, таржимаи ҳол, янгиликлар, интервьюлардаги) муаллиф кўтарган масалани таҳлил қилиш

04	Қадимги туркий ёзувлари ва ўзбек ёзуви	04	Қадимги туркий ёзувлар – тилимиз асоси. Ўзбек адабий тилининг тараққиёт босқичлари Адабий тил - умумхалқ оммавий алоқа воситаси. Ўзбек адабий тили ва адабий нутқ услублари	Матндаги асосий мазмунни тушуниш, яширин берилган ахборотни аниқлаш, мақсади ҳақида фикр билдириш, аввалги матн тузилишини сақлаган ҳолда нутқ турларидан фойдаланиб, матн мазмунини қайта ҳиқоя қилиш, матндаги асосий мазмунни тушуниш, яширин берилган ахборотни аниқлаш, мақсади ҳақида фикр билдириш, ижтимоий-маиший, маданий-тарихий мавзуларга оид диалог, монологлар, полилоглар (қўлланмалар, табрикномалар, ахборотлар, интервью, мунозаралар, йўлланмалар, монография ва лекциялардан парчалар)да муаллиф кўтарган масалани ва экспрессив-эмоционал сўзларнинг вазифасини таҳлил қилиш
05	Ўзбек ва қозоқ халқининг анъаналари ва урф - одатлари	05	Хуш келибсан ўлкамизга, Наврўзи олам! Қозоғистон-умумий уйимиз. Наврўз удумлари, таомлари	Орфографик меъёрларга риоя қилган ҳолда кўргазмалар қуроллардан, видеороликлар, рангли расмлардан ўринли фойдаланиб, ҳиқоялаш, таърифлаш характеридаги монологларни тузиш, берилган мавзу юзасидан фикр алмашув диалогларида иштирок этиш, ижтимоий-маданий, расмий-иш қоғозлар мавзуларга оид диалог, монологлардаги (қўлланмалар, табрикномалар, ахборотлар, автобиография, янгиликлар, интервью,) кўтарилган масалаларни таҳлил қилиш, турли матнларнинг мавзу доираси ва композицион қурилишининг афзалликларини инобатга олган ҳолда матн услубининг ўзига хослигини киёслаш (шеърлар, эртақлар, ҳиқоя, кичик мақола, репортаж, интервью ва б.к.)
06	Касб ва меҳнат. Келажакдаги касблар	06	Касб ва меҳнат Касб ва меҳнат фаолияти фақат ҳаётин зарурат эмас Касб ва унинг турлари	Матннинг асосий мазмунини тузилиш таркиби ва аниқ мақсадли тингловчилар асосида аниқлаш, ўқилган матннинг ғоясидан келиб чиққан ҳолда ўзининг аниқ далили ва қарашларини ифодаловчи саволлар тузиш, шахси ўзгартирилган аралаш матнларни атрофлича тўлиқ, қисқача (танлаб олинган матнлар асосида) баён этиш, адабий тилнинг имловий, лексик, грамматик меъёрларига риоя қилган ҳолда монолог, диалог асосида қўллаш олиш
07	Оила ва демографик ўзгаришлар	07	Оила - юксак миллиё кадрийат. Оила ва жамият.	Тингланган материални нутқий меъёрларга кўра шарҳлай олиш, асар тилини мантиқан изоҳлаш, фикр-

			Соғлом оила ва соғлом жамият. Мустаҳкам оила – юрт таянчи.	мулоҳазаларини баён этиш, матн мазмуни бўйича тайёрланган саволларга жавоб бера бориб асл нусхаси билан қиёслай олиш, матндаги ахборот мазмунининг асосий ва майда тафсилотларигача тушуниш, танқидий фикр билдириш, ўқилган матн мазмунини изоҳлаган ҳолда ва ўзининг турли кўзқарашларини, ғоясини мантиқан исботлайдиган, ифода этадиган саволлар тузиш
08	Жиноят ва қонун	08	Жиноят нима? Конституция – инсон ва фуқаро ҳуқуқлари кафолати Жиноят ва жазо Дунёни лол қолдирган буюк алломалар	Тингланган материалдаги ахборотнинг ҳаётийлиги, ҳаққонийлиги, долзарблиги бўйича шахсий кўзқарашларига кўра баҳолаш, мақсад, мақсадга йўналтирилган аудитория, мулоқот вазиятлари ва китобхонга кўрсатадиган таъсирини ҳисобга олган ҳолда матнда бор камчилик, нуқсонларни тузатиш ва таҳрир қилиш, ўзининг шахсий кўзқарашини аниқ далиллар орқали исботлаш ва муаммоларни ҳал қилиш йўлларини тавсия этиш орқали дебатларда иштирок этиш
09	Оламни ўзгартирган кашфиётлар	09	Биз ҳеч қачон қайтиб кўрмайдиган буюк кашфиётлар. Нобель мукофоти совриндорлари. Дунёни лол қолдирган буюк алломалар: Абу Али Ибн Сино, Мирзо Улуғбек, Абу Райҳон Беруний	Иш юзасидан бўлган музокараларда иштирок этиш, муаммоларни ҳал қилиш ва шартномага эришиш, тўлиқ ва тўлиқсиз матнларда яширинган ахборотларни асосий ва майда тафсилотларини муаллиф нуқтаи назаридан тушуниш ва танқидий ёндашган ҳолда баҳолаш, турли кўринишдаги, яъни батафсил ёки йиғиқ, тўлиқ ёки қисқа ҳикоялаш, тезис, резюме, конспект, аннотация, хабар, маъруза ҳолатидаги, аудиофайллар орқали олинган ахборотларни, ўқилган ва тингланган материалларнинг мазмунини баён этиш;
10	Замонавий жамият. Интеллект миграцияси	10	Миграция, эмиграция, Иммиграция Интеллектуал миграция Қозоғистондаги интеллектуал миграция Халқаро миграция	Муаллифнинг кўзқарашига нисбатан танқидий муносабат билдирган ҳолда матндаги (кириш қисми, атамашунослик) ахборот мазмунини асосий ва майда тафсилотларигача тушуниш, мақсадга йўналтирилган аудитория, жанрларни (маъруза, бахс-мунозара, интервью) аниқлаш, турли тип ва услубдаги (аннотация (қисқача шарҳ), тезислар, репортаж, оммавий чиқиш) матнларни яратиш, мақсад, мақсадга йўналтирилган аудитория ва мулоқот

				вазиятларини ҳисобга олиш ўринли;
11	Олис афсоналар садоси. Ҳаёт ҳақиқати ва бадиий ҳақиқат	11	Халқ оғзаки ижоди. «Уч оға-ини ботирлар», «Сусамбил» эртаклари. М.Осим «Широқ», «Тўмарис» афсонаси, «Кунтуғмиш» достони. Юсуф Хос Ҳожиб «Кутадғу билиг» асари. Хоразмий «Муҳаббатнома» асари, Сайфи Саройи «Сухайл ва Гулдурсун»	Бадиий асарни жанрига кўра фабуласи (бадиий асарда тасвирланган воқеалар занжири) ва сюжет ривожини таърифлаш, бадиий асар ҳақида умумий тасаввурга эга бўлиш, мавзунини тушуниб етиш, бадиий асардаги қаҳрамонлар қиёфаси ва хатти-ҳаракати орқали тимсолни ёритиш
12	Маънавият дурдоналари. Ўзбек адабиёти тарихи	12	«Равшан», «Алпомиш» дostonлари. Атойи ғазаллари. Алишер Навоий «Хамса» асари Турди Фароғий «Тор кўнгуллик беклар Саъдий Шерозий «Тулистон» асари З.М.Бобур рубойлари Муқимий «Саёҳатнома» асари	Бадиий асардаги икки нарсани солиштирган ҳолда тасвирлаш ва карама-қарши тасвирларни топиш, насрий асардаги муаллиф қиёфасини аниқлаш, асардаги бадиий-тасвир воситаларининг (ўхшатиш, сифатлаш, қаршилантириш, тақрир, шеър тузилиши) маъносини аниқлаш, бадиий асардан олган таассуротини таърифлаб муаллифга хат, шеър ёзиш
13	Янги ўзбек адабиёти.	13	Увайсий «Соғиндим» ғазали. Ҳ.Ҳ.Ниёзий шеърлари А.Қодирий «Меҳробдан чаён» романидан парчалар Чўлпон шеърляти А.Қаҳҳор «Ўғри» ҳикояси	Бадиий асар сюжетининг таркибий қисмини таҳлил қилиш, асар сюжетидаги шахсни умуминсоний қадриятлар нуқтаи назаридан таҳлил қилиш, қаҳрамонларнинг типларининг яратилиш усуллари нуқтаи назаридан аниқлаш, қаҳрамонлар қиёфасини очиб, парчаларни ёддан айтиш
14	Ёниб, ўзгаларни уйғотмоқ не бахт	14	Амирий ғазаллари Завқий ҳажвиёти Аваз Ўтар шеърляти Фафур Фулом «Хасан Кайфий» ҳикояси Омон Матжон асарлари	Асардаги авлодлар давомий лиги кўринишини замонавий нуқтаи назардан қиёслаб, янгиллигига баҳо бериш, асарнинг ғоясини умумбашарий нуқтаи назардан таҳлил қилиб, адабиё эссе ёзиш, асар ғояси ни ўзбек адабиёти ва жаҳон адабиёти ти намуналари билан қиёслаган ҳолда таҳлил қилиб, ихчам танқидий мақола ёзиш

15	Бу – мен туғилган тупрок”	15	Ҳамид Олимжон «Холбуки тун» шеъри Миртемир «Бу – мен туғилган тупрок» шеъри Усмон Носир шеърлари Зулфия шеърияти .Ш.Ҳолмирзаев «Ўзбеклар» ҳикояси Рауф Парфи шеърияти Саид Аҳмад “Қоплон” ҳикояси	Асардаги воқеа ривожини мустақил кўзқараш нуқтаи назаридан ривожлантириб ёзиш, бадий асар сюжетигади шахсни умуминсоний кадриятлар нуқтаи назаридан таҳлил қилиш, бадий асардаги қаҳрамонларнинг типларининг яратилиш усуллари нуқтаи назаридан аниқлаш, адабий жанр турларини ривожланиши давомида янгилигига замонавий кўзқараш билан баҳо бериш
16	Инсон ҳаёти шеърий сатрларда	16	Ш.Раҳмон шеърияти Муҳаммад Юсуф «Меҳр қолур», «Тузалмайди дардим менинг» шеърлари Умар Хайём рубоийлари Расул Ҳамзатов «Она тилим» шеъри	Бадий асар сюжетининг таркибий қисмини таҳлил қилиш, шахсни умуминсоний кадриятлар нуқтаи назаридан таҳлил қилиш, қаҳрамонларнинг типларининг яратилиш усуллари нуқтаи назаридан аниқлаш, қаҳрамонлар қиёфасини очиб, парчаларни ёддан айтиш
17	Рангин шеърият	17	Назар Эшонқул «Шамолни тутиб бўлмайдди» ҳикояси Иқбол Мирзо шеърлари Эсонғали Равшанов «Оқшомда», «Бир замонлар», «Шаҳарларни қиёслаганда» шеърлари Софокл «Шоҳ Эдип» фожеаси	Бадий асарни сюжетли-композицияли таҳлил қилиш, руҳий ҳолатни аниқлаш, бадий асарнинг ғоясига мос қаҳрамонлар тизимини аниқлаш, бадий асарлардан олган парчаларни ижодий ишларда қўллаш
18	Кўнгил минтақаларид а	18	Халқ кўшиқлари «Сунбула» «Галдир», «Рўмолим» кўшиқлари «Чархи кўшиғи», «Йўл бўлсин» кўшиқлари	Асар композициясидаги маълум бир эпизоднинг моҳиятини асослаш, насрий, назмий асарлардаги муаллиф тимсолини аниқлаш, асардаги бадий-тасвир воситаларини (истиора, сифатлаш, мажоз), қаршилантириш, бағишлов ва ҳк.) аниқлаш, бадий тасвир воситаларидан фойдаланиб, асардаги табиат кўринишини, воқеа ўрнини, қаҳрамон қиёфасини таърифлаш

19	Ўтган кунингни унутма	19	Э.Воҳидов «Нидо» достони, «Ўзбегим»қасидаси О.Ёкубов «Музқаймоқ» ҳикояси М.Шайхзода «Йилларнинг саломин йилларга элтиб» Ў.Ҳошимов «Урушнинг сўнги қурбони»	Бадий асарда кўтарилган ижтимоий – маиший муаммоларни асар ғояси орқали тушунтириш,қаҳрамонлар типини таърифлаш, бадий тасвир воситаларидан фойдаланиб, асардаги табиат кўринишини, воқеа ўрнини, замонавий қаҳрамонларнинг янгилигини баҳолаш, тарихий қаҳрамонлар билан қиёслаш,
20	Мисраларда инсон қисмати. Жаҳон адабиёти	20	Шароф Бошбеков «Темир хотин» комедияси Х.Султонов «Саодат соҳили»қиссаси Абай шеърлари В.Шекспир «Хамлет»асари Р.Тўқур «Нур ва соялар» асари Сергей Есенин шеърляти Ўлжас Сулаймонов шеърлари	Бадий асарнинг жанрига боғлиқ сюжет тизимларини, хотима, муқаддималарини аниқлаш,ғояси ва жўшқинлигини миллий манфаатлар нуқтаи назаридан очиш, қаҳрамонларнинг ижобий ва салбий томонларини тавсифлаш,парчаларни ўз кўзқарашларини далиллаш учун ўринли кўллаш
<p>Мәнмәтіндік тапсырмалар (мәтін, кесте, статистикалық ақпараттар, суреттер, және т.б). әдеби шығарманың жанрына қарай фабуласы мен сюжеттік дамуын сипаттау; әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясы, образын ашу, кейіпкерлер портреті, шығармадағы көркемдегіш құралдар қолданысы, тілдік көрінісін талдау</p>				

4. Тапсырма мазмұнының сипаттамасы:

Маданият: тил ва муомала: Салом мактаб.Нутқ маданияти .Адабий тил ва матн.Матн турлари.Алифбо бўйлаб саёҳат, нутқ оҳанглари. Матндаги асосий мазмунни тушуниш, бош ахборотни аниқлаш, матннинг мазмунини сўзлаб бериш , матндаги асосий мазмунни тушуниш, мавзуни аниқлай олиш, ижтимоий-маиший, ижтимоий-маданий мавзуларга оид диалог, монологлар (шеърый матнлар, эълон, ахборотлар)да кўтарилган масалаларни тушунтириш

Оламнинг етти мўъжизаси: Миср пирамидалари,Семирамиданинг самовий боғларидир,Эфес шаҳридаги юнон маъбудаси,Қуёш худоси – Гелиоснинг тасвири,Искандар маёғи,Тожмаҳал, Артемисия. Сўз бирикмалари ва калит сўзларга таянган ҳолда матннинг асосий ғоясини аниқлаш, матн мазмунининг долзарблиги, сифати, қимматлилиги ва фойдалилигини баҳоловчи аниқ таърифловчи саволлар туза олиш, шахс номидан тасвирий матн, таърифий матнларнинг мазмунини (атрофлича тўлиқ, қисқача, танлаб олинган матнлар асосида) баён этиш

Муסיқа санъати ва ўзбек халқининг миллий чолғу асбоблари: Муסיқа санъати тарихи. Муסיқа санъатининг ёрқин юлдузлари.Ўзбек эстрадаси.Ўзбек миллий чолғу асбоблари.Халқ ардоғидаги санъаткор. Тингланган матнларнинг бадий хусусиятларини изоҳлаб, унга баҳо бериш ва таянч далиллар билан исботлаш,тингланган матннинг мазмунини тушуниш, берилган ахборот бўйича факт ва муалиф кўз қарашини фарқлай олиш, ижтимоий-маиший, ўқув-меҳнат мавзуларига оид диалог, монологлар, полилоглар (қўлланмалар, табрикномалар, ахборотлар, бадий адабиётдан берилган парчалар, таржимаи хол, янгиликлар, интервьюлардаги) муалиф кўтарган масалани таҳлил қилиш.

Қадимги туркий ёзувлари ва ўзбек ёзуви: Қадимги туркий ёзувлар – тилимиз асоси.

Ўзбек адабий тилининг тараққиёт босқичлари. Адабий тил - умумхалқ оммавий алоқа воситаси. Ўзбек адабий тили ва адабий нутқ услублари. Матндаги асосий мазмунни тушуниш, яширин берилган ахборотни аниқлаш, мақсади ҳақида фикр билдириш, аввалги матн тузилишини сақлаган ҳолда нутқ турларидан фойдаланиб, матн мазмунини қайта ҳикоя қилиш, матндаги асосий мазмунни тушуниш, яширин берилган ахборотни аниқлаш, мақсади ҳақида фикр билдириш, ижтимоий-маиший, маданий-тарихий мавзуларга оид диалог, монологлар, полилоглар (қўлланмалар, табриқномалар, ахборотлар, интервью, мунозаралар, йўлланмалар, монография ва лекциялардан парчалар)да муаллиф кўтарган масалани ва экспрессив-эмоционал сўзларнинг вазифасини таҳлил қилиш.

Ўзбек ва қозоқ халқининг аънаналари ва урф – одатлари: Хуш келибсан ўлкамизга, Наврўзи олам! Қозоғистон-умумий уйимиз. Наврўз удумлари, таомлари. Орфографик меъёрларга риоя қилган ҳолда кўрғазмали куруллардан, видеороликлар, рангли расмлардан ўринли фойдаланиб, ҳикоялаш, таърифлаш характеридаги монологларни тузиш, берилган мавзу юзасидан фикр алмашув диалогларида иштирок этиш, ижтимоий-маданий, расмий-иш қоғозлар мавзуларга оид диалог, монологлардаги (қўлланмалар, табриқномалар, ахборотлар, автобиография, янгиликлар, интервью,) кўтарилган масалаларни таҳлил қилиш, турли матнларнинг мавзу доираси ва композицион қурилишининг афзалликларини инобатга олган ҳолда матн услубининг ўзига хослигини қиёслаш (шеърлар, эртақлар, ҳикоя, кичик мақола, репортаж, интервью ва б.к.)

Касб ва меҳнат. Келажакдаги касблар. Касб ва меҳнат. Касб ва меҳнат фаолияти фақат ҳаётини зарурат эмас. Касб ва унинг турлари. Матннинг асосий мазмунини тузилиш таркиби ва аниқ мақсадли тингловчилар асосида аниқлаш, ўқилган матннинг ғоясидан келиб чиққан ҳолда ўзининг аниқ далили ва қарашларини ифодаловчи саволлар тузиш, шахси ўзгартирилган аралаш матнларни атрофлича тўлиқ, қисқача (танлаб олинган матнлар асосида) баён этиш, адабий тилнинг имловий, лексик, грамматик меъёрларига риоя қилган ҳолда монолог, диалог асосида қўллаш олиш.

Оила ва демографик ўзгаришлар. Оила - юксак миллий қадрият. Оила ва жамият. Соғлом оила ва соғлом жамият. Мустаҳкам оила – юрт таянчи. Тингланган материални нутқий меъёрларга кўра шарҳлай олиш, асар тилини мантиқан изоҳлаш, фикр- мулоҳазаларини баён этиш, матн мазмуни бўйича тайёрланган саволларга жавоб бера бориб асл нусхаси билан қиёслаш олиш, матндаги ахборот мазмунининг асосий ва майда тафсилотларига тушуниш, танқидий фикр билдириш, ўқилган матн мазмунини изоҳлаган ҳолда ва ўзининг турли кўзқарашларини, ғоясини мантиқан исботлайдиган, ифода этадиган саволлар тузиш.

Жиноят ва қонун. Жиноят нима? Конституция – инсон ва фуқаро ҳуқуқлари кафолати. Жиноят ва жазо. Дунёни лол қолдирган буюк алломалар. Тингланган материалдаги ахборотнинг ҳаётини, ҳаққонийлиги, долзарблиги бўйича шахсий кўзқарашларига кўра баҳолаш, мақсад, мақсадга йўналтирилган аудитория, мулоқот вазиятлари ва китобхонга кўрсатадиган таъсирини ҳисобга олган ҳолда матнда бор камчилик, нуқсонларни тузатиш ва таҳрир қилиш, ўзининг шахсий кўзқарашини аниқ далиллар орқали исботлаш ва муаммоларни ҳал қилиш йўлларини тавсия этиш орқали дебатларда иштирок этиш

Оламни ўзгартирган кашфиётлар. Биз ҳеч қачон қайтиб кўрмайдиган буюк кашфиётлар.

Нобель мукофоти совриндорлари. Дунёни лол қолдирган буюк алломалар: Абу Али Ибн Сино, Мирзо Улуғбек, Абу Райҳон Беруний. Иш юзасидан бўлган музокараларда иштирок этиш, муаммоларни ҳал қилиш ва шартномага эришиш, тўлиқ ва тўлиқсиз матнларда яширинган ахборотларни асосий ва майда тафсилотларини муаллиф нуқтаи назаридан тушуниш ва танқидий ёндашган ҳолда баҳолаш, турли кўринишдаги, яъни батафсил ёки йиғиқ, тўлиқ ёки қисқа ҳикоялаш, тезис, резюме, конспект, аннотация, хабар, маъруза ҳолатидаги, аудиофайллар орқали олинган ахборотларни, ўқилган ва тингланган материалларнинг мазмунини баён этиш.

Замонавий жамият. Интеллект миграцияси. Миграция, эмиграция, Иммиграция. Интеллектуал миграция. Қозоғистондаги интеллектуал миграция. Халқаро миграция. Муаллифнинг кўзқарашига нисбатан танқидий муносабат билдирган ҳолда матндаги (кириш

қисми, атамашунослик) ахборот мазмунини асосий ва майда тафсилотларигача тушуниш, мақсадга йўналтирилган аудитория, жанрларни (маъруза, баҳс-мунозара, интервью) аниқлаш, турли тип ва услубдаги (аннотация (қискача шарҳ), тезислар, репортаж, оммавий чиқиш) матнларни яратиш, мақсад, мақсадга йўналтирилган аудитория ва мулоқот вазиятларини ҳисобга олиш ўринли.

Олис афсоналар садоси. Ҳаёт ҳақиқати ва бадий ҳақиқат. Халқ оғзаки ижоди.

«Уч оға-ини ботирлар», «Сусамбил» эртаклари. М.Осим «Широқ», «Тўмарис» афсонаси, «Кунтуғмиш» достони. Юсуф Хос Ҳожиб «Қутадғу билиг» асари. Хоразмий «Муҳаббатнома» асари, Сайфи Саройи «Сухайл ва Гулдурсун». Бадий асарни жанрига кўра фабуласи (бадий асарда тасвирланган воқеалар занжири) ва сюжет ривожини таърифлаш, бадий асар ҳақида умумий тасаввурга эга бўлиш, мавзуни тушуниб етиш, бадий асардаги қаҳрамонлар қиёфаси ва хатти-ҳаракати орқали тимсолни ёритиш.

Маънавият дурдоналари. Ўзбек адабиёти тарихи «Равшан», «Алпомиш» дostonлари.

Атойи ғазаллари. Алишер Навоий «Хамса» асари. Турди Фароғий «Тор кўнгуллик беклар Саъдий Шерозий “Гулистон” асари. З.М.Бобур рубойлари. Муқимий “Саёҳатнома” асари. Бадий асарни жанрига кўра фабуласи (бадий асарда тасвирланган воқеалар занжири) ва сюжет ривожини таърифлаш, бадий асар ҳақида умумий тасаввурга эга бўлиш, мавзуни тушуниб етиш, бадий асардаги қаҳрамонлар қиёфаси ва хатти-ҳаракати орқали тимсолни ёритиш.

Янги ўзбек адабиёти. Увайсий «Соғиндим» ғазали. Ҳ.Ҳ.Ниёзий шеърлари. А.Қодирий «Меҳробдан чаён» романидан парчалар. Чўлпон шеърляти. А.Қаҳҳор «Ўғри» ҳикояси. Бадий асар сюжетининг таркибий қисмини таҳлил қилиш, асар сюжетидаги шахсни умуминсоний қадриятлар нуктаи назаридан таҳлил қилиш, қаҳрамонларнинг типларининг яратилиш усуллари нуктаи назаридан аниқлаш, қаҳрамонлар қиёфасини очиб, парчаларни ёддан айтиш.

Ёниб, ўзгаларни уйғотмоқ не бахт. Амирий ғазаллари. Завқий ҳажвиёти. Аваз Ўтар шеърляти. Ғафур Ғулом «Хасан Кайфий» ҳикояси. Омон Матжон асарлари. Асардаги авлодлар давомий лиги кўринишини замонавий нуктаи назардан қиёслаб, янгиллигига баҳо бериш, асарнинг ғоясини умумбашарий нуктаи назардан таҳлил қилиб, адабиё эссе ёзиш, асар ғояси ни ўзбек адабиёти ва жаҳон адабиёти ти намуналари билан қиёслаган ҳолда таҳлил қилиб, ихчам танқи дий мақола ёзиш.

Бу – мен туғилган тупроқ. Ҳамид Олимжон «Қолбуки тун» шеъри. Миртемир «Бу – мен туғилган тупроқ» шеъри. Усмон Носир шеърлари. Зулфия шеърляти. Ш.Ҳолмирзаев «Ўзбеклар» ҳикояси. Рауф Парфи шеърляти. Саид Аҳмад «Қоплон» ҳикояси. Асардаги воқеа ривожини мустақил кўзқараш нуктаи назаридан ривожлантириб ёзиш, бадий асар сюжетидаги шахсни умуминсоний қадриятлар нуктаи назаридан таҳлил қилиш, бадий асардаги қаҳрамонларнинг типларининг яратилиш усуллари нуктаи назаридан аниқлаш, адабий жанр турларини ривожланиши давомида янгиллигига замонавий кўзқараш билан баҳо бериш.

Инсон ҳаёти шеърин сатрларда Ш.Раҳмон шеърляти. Муҳаммад Юсуф «Меҳр колур», «Тузалмайди дардим менинг» шеърлари, Умар Хайём рубойлари, Расул Ҳамзатов «Она тилим» шеъри. Бадий асар сюжетининг таркибий қисмини таҳлил қилиш, шахсни умуминсоний қадриятлар нуктаи назаридан таҳлил қилиш, қаҳрамонларнинг типларининг яратилиш усуллари нуктаи назаридан аниқлаш, қаҳрамонлар қиёфасини очиб, парчаларни ёддан айтиш.

Рангин шеърлят Назар Эшонкул «Шамолни тутиб бўлмади» ҳикояси, Иқбол Мирзо шеърлари, Эсонғали Равшанов «Оқшомда», «Бир замонлар», «Шаҳарларни қиёслаганда» шеърлари, Софокл «Шоҳ Эдип» фожеаси. Бадий асарни сюжетли-композицияли таҳлил қилиш, руҳий ҳолатни аниқлаш, бадий асарнинг ғоясига мос қаҳрамонлар тизимини аниқлаш, бадий асарлардан олган парчаларни ижодий ишларда қўллаш.

Кўнгил минтақаларида Халқ қўшиқлари «Сунбула», «Галдир», «Рўмолим» қўшиқлари «Чархи қўшиғи», «Йўл бўлсин» қўшиқлари. Асар композициясидаги маълум бир эпизоднинг моҳиятини асослаш, насрий, назмий асарлардаги муаллиф тимсолини аниқлаш, асардаги бадий-тасвир воситаларини (истиора, сифатлаш, мажоз), қаршилантириш, бағишлов ва ҳк.) аниқлаш, бадий тасвир воситаларидан фойдаланиб, асардаги табиат кўринишини, воқеа ўрнини, қаҳрамон қиёфасини таърифлаш.

Ўтган кунингни унутма Э.Воҳидов «Нидо» достони, «Ўзбегим» қасидаси, О.Ёқубов «Музқаймоқ» ҳикояси, М.Шайхзода «Йилларнинг саломин йилларга элтиб», Ў.Ҳошимов

«Урушнинг сўнги қурбони». Бадиий асарда кўтарилган ижтимоий –маиший муаммоларни асар ғояси орқали тушунтириш, қаҳрамонлар типини таърифлаш, бадиий тасвир воситаларидан фойдаланиб, асардаги табиат кўринишини, воқеа ўрнини, замонавий қаҳрамонларнинг янгилигини баҳолаш, тарихий қаҳрамонлар билан қиёслаш.

Мисраларда инсон қисмати. Жаҳон адабиёти Шароф Бошбеков «Темир хотин» комедияси Х.Султонов «Саодат соҳили» қиссаси, Абай шеърлари, В.Шекспир «Хамлет» асари, Р.Тхокур «Нур ва соялар» асари, Сергей Есенин шеърляти, Ўлжас Сулаймонов шеърлари. Бадиий асарнинг жанрига боғлиқ сюжет тизимларини, хотима, муқаддималарини аниқлаш, ғояси ва жўшқинлигини миллий манфаатлар нуқтаи назаридан очиш, қаҳрамонларнинг ижобий ва салбий томонларини тавсифлаш, парчаларни ўз кўзкарашларини далиллаш учун ўринли қўллаш

5. Тестнинг бир нўсқасидағы тест тапсырмаларының қиындығы: тест тапсырмаларының қиындығы 3 деңгейде беріледі: базалық деңгейде (А) – 26 %; орташа деңгейде (В) – 60 %; жоғары деңгейде (С) – 14 %.

Базалық деңгейдегі тест тапсырмалары қарапайым білім мен дағдыларын пайдалануға, түсушінің ең төменгі дайындық деңгейіне баға беруге, белгілі бір нўсқаулардың көмегімен әрекеттерді орындауға, қарапайым дәлелдер мен ұғымдарды пайдалануға негізделген.

Орташа деңгейдегі тест тапсырмалары негізгі білім мен дағдыларын дұрыс пайдалануға, жаңа жағдайларда қарапайым модельдерді тануға, деректерді талдау мен салыстыруға, жүйелеуге, дәлелдерді қолданып, ақпаратты жалпылау мен қорытынды жасау қабілеттерін бағалауға негізделген.

Жоғары деңгейдегі тест тапсырмалары неғұрлым күрделі білім мен дағдыларын пайдалануды, тапсырмалардың күрделі модельдерін тануды, мәселелерді шешу үшін білім мен дағдыларын біріктіруді, күрделі ақпаратты немесе деректерді талдауды, пайымдауды, тұжырымдарды негіздеуге бағытталған.

6. Тест тапсырмаларының формасы: Бір дұрыс жауапты таңдауға арналған жабық формадағы тест тапсырмалары.

7. Тест тапсырмаларын орындау уақыты: Бір тапсырманы орындаудың орташа ұзақтығы 1,5 – 2 минутты құрайды.

8. Бағалау:

Аттестация кезінде тестілеудің жиынтық балы есептелінеді.

Бес жауап нўсқасынан бір дұрыс жауап таңдалған тапсырма үшін – 1 балл, дұрыс орындалмаған тапсырмаға – 0 балл алады.

9. Ұсынылатын әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігімен бекітілген «Білім беру ұйымдарында пайдалануға рұқсат етілген оқулықтардың, оқу-әдістемелік кешендердің, оқу құралдарының және басқа да қосымша әдебиеттердің, оның ішінде электрондық жеткізгіштердің тізбелері».

2. Узбек тили 5-синф , Н. Досметова, Ш. Наралиева, М. Абдураупова Алматы «Жазушы»2017

3. Узбек адабиети 5-синф Ш. Наралиева, Б. Турдикулов, Н. Корганбаева, Ш. Алиакбарова Алматы «Жазушы»2017

4. Узбек тили 6-синф Н. Досметова, Ш. Наралиева, Ф. Абдалиев Алматы «Жазушы»2017

5. Узбек адабиети 6-синф Ш. Наралиева, Б. Турдикулов, Н. Корганбаева, Ш. Алиакбарова Алматы «Жазушы»2017

6. Узбек тили 7-синф Н. Досметова, Ш. Наралиева, Ф. Абдалиев М. Абдураупова Ф. Абдалиев Алматы «Жазушы»2017

7. Узбек адабиети 7-синф Ш. Наралиева, Б. Турдикулов, Н. Корганбаева, Ш. Алиакбарова Алматы «Жазушы»2017

8. Узбек тили 8-синф Н. Досметова, Ш. Наралиева, Ш. Алиакбарова Алматы «Жазушы»2018

9. Узбек адабиети 8-синф Ш. Наралиева, Б. Турдикулов, Н. Корганбаева, Ш. Алиакбарова Алматы «Жазушы»2018

10. Узбек тили 9-синф , Н. Досметова, Ш. Наралиева, Алматы «Жазушы»2017

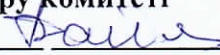
11. Узбек адабиети 9-синф Ш. Наралиева, Н. Корганбаева, Алматы «Жазушы»2017

12. Узбек тили (гуманит) 10-синф , Ш. Наралиева, Ф. Абдалиев Алматы «Жазушы»2019

13. Узбек адабиети (гуманит) 10-синф Ш. Наралиева, З. Ташева Алматы «Жазушы»2019
14. Узбек тили (матем) 10-синф , Ш. Наралиева, Алматы «Жазушы»2019
15. Узбек адабиети (матем) 10-синф Ш. Наралиева, Н. Корганбаева Алматы «Жазушы»2019
16. Узбек тили (гуманит) 11-синф , Ш. Наралиева, Алматы «Жазушы»2019
17. Узбек адабиети (гуманит) 11-синф Ш. Наралиева, Н. Корганбаева Алматы «Жазушы»2019
18. Узбек тили (матем) 11-синф , Ш. Наралиева, Алматы «Жазушы»2019
19. Узбек адабиети (матем) 11-синф Ш. Наралиева, Н. Корганбаева Алматы «Жазушы» 2019

КЕЛІСІЛДІ:

**Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрлігінің
Орта білім беру комитеті**

(қолы) (Т.А.Ә)
« 13 » 02 2023 ж.

